

02.06.2020

DEVA Partisi Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu, Partimizin Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi ile İlgili Görüşlerini TBMM'de Yaptığı Basın Açıklamasıyla Kamuoyu ile Paylaştı

Genel Kurul'da bugün görüşülecek olan Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi ile çarşı ve mahalle bekçilerinin görev ve sorumluluklarının yeniden düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri, mevcut düzenlemede en büyük mülki amirin emrinde, genel zabıtaya yardımcı bir kuruluştur. Bekçiler, söz konusu teklif ile "*genel kolluk kuvvetlerine yardımcı silahlı bir kolluk*" olarak, adli ve idari kolluk faaliyetine dair geniş ve belirsiz yetkilerle donatılmak istenmektedir.

Söz konusu teklif ile bekçilere; halka yardım, vatandaşlara kimlik sorabilme, zor ve silah kullanma, devriye, gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların önlenmesi, durdurma, üst arama yetkileri gibi soyut ve belirsiz kriterlerle görev tanımlarının ötesinde yetkiler verilmiştir. Bu durum anayasaya aykırı olacağı gibi, süreç içinde çok yaygın ve yoğun biçimde insan hakları ihlallerine sebep olacağı açıktır.

Yasa teklifinin en sıkıntılı düzenlemesi, "*Adaylarda aranacak şartlar ve sınav*"a ilişkin 3. maddedir. Bekçi alımlarında; uzun zaman sonra ilk kez, 2017 yılı itibarıyla toplu alımların yapılması zaten tartışmalı bir durumken, mevcut teklif ile DMK 48. maddedeki genel şartların ve İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek özel şartların aranması yerinde değildir. Bu hususta özellikle ortaokul (ihtiyaç hâlinde ilkokul) mezunu kişilerin bekçi olmalarının önünün açılması ve bekçilerin eğitim, yaş, sağlık ve fiziki yeterlilik gibi özel şartların yönetmelikle düzenlenmesi, teklifte düzenlenen geniş yetkiler göz önüne alındığında, kabul edilemez niteliktedir. Teklif Genel Kurul'da görüşülürken bu maddenin yeniden düzenlenerek; bekçi adaylarının alımlarında, liyakat esasının göz önünde bulundurulması, en az lise mezunu olma şartı aranması, objektif bir sınav yapılması ve hukuki belirlilik ilkesi gereğince bu düzenlemelere ayrıntılı olarak ilgili maddede yer verilmesi gerekir.

Teklifte endişe verici diğer bir düzenleme ise; teklifin 6. maddesinin 1/ç bendi gereğince, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde bekçilere tanınmak istenen önleyici tedbir alma yetkisidir. Zaten mevcut durumda bu konuda birçok sorun yaşanırken, kolluk güçlerinden daha az eğitilmiş ve deneyimsiz kişiler tarafından; demokratik toplumun etkili işleminde önemli bir yere sahip olan bu hakkın sınırlandırılması ve keyfi uygulamalarla bastırılması, temel hakları yoğun ve yaygın bir biçimde tehdit edecektir. Bu nedenle mevcut düzenlemede "*önleyici tedbir almak*" ibaresinin somutlaştırılarak, bu yetkinin sınırları açıkça çizilmeli ve yetkilerin kötüye kullanılmasının önüne geçilmelidir.

Diğer taraftan teklifin 7 ve 8. maddelerinde, kolluk kuvvetlerine tanınan yetkilerin çok daha ötesinde bazı düzenlemelere yer verilmesi kaygı vericidir. Teklifte bekçilere tanınmak istenen; durdurma, kimlik sorma, arama ve yakalama yetkileri kolluk tarafından kişi hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden ifa edilmesi gereken, CMK ve ilgili mevzuatlarla sınırları açıkça çizilen yetkililerdir. Bekçiler; kolluk kuvvetlerinden çok daha yetersiz eğitim seviyesinde olmalarından, hukuk ve insan hakları eğitimini sınırlı almalarından dolayı kolluktan çok daha sınırlı ve dar yetkilere sahip olması esas olmalıdır. Bu nedenle, Genel Kurul görüşmelerinde söz konusu yetki tanımlamaları; mevcut kanunlarla uyumlu olarak ayrıntılı olarak düzenlenmeli ve yetkilerin sınırları açıkça çizilmelidir.

Son olarak teklifin 9. maddesi ile bekçilere, Polis ve Salahiyet Kanunu kapsamında tanınmak istenen zor ve silah kullanma yetkisi; istisnai ve son derece sıkı şartlara bağlı bir yetkidir. Kişilerin temel hak ve özgürlüklerden birisi olan vücut bütünlüğüne ve özellikle yaşam hakkına yönelik olarak bu yetkilerin kullanılması bakımından titizlikle üzerinde durulmalıdır. Dolayısıyla eğitim seviyesi bu yetkinin ehemmiyetini anlamaya yeterli olmayan bekçilere “*Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda belirtilen zor ve silah kullanma yetkisi*” tanınması doğru değildir. Bu maddenin kanun teklifinden tamamen çıkarılması gereklidir.

Temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alınması asli amacımız olması gerekirken, bu hakları ihlal edecek nitelikte soyut kriterlerle çok geniş yetkiler veren düzenlemelerin yapılması demokratik toplum düzeninin gerekleri ile bağdaşmaz. Demokratik hukuk devletinin amacı olan bireylerin hak ve özgürlüklerinden en geniş şekilde yararlanmalarını sağlamak olduğu unutulmadan, zaten mevcut kolluk tarafından ifa edilen, sorumluluğu ağır görev ve yetkilerin bekçilere de öngörülmesi doğru değildir.

Toplumun nefes alma alanları gün geçtikçe daraltılırken, toplumun güvenliği ve insan hakları dengesini sağlamak zorlaşmaktadır. Bu durumda bir de yetersiz eğitime sahip insanlara zor kullanma, silah kullanma, durdurma, üst arama ve kimlik sorgulama gibi polis yetkilerinin verilmesi telafisi zor insan hakları ihlallerine sebep olacağı açıktır. Ayrıca böylesi ağır sorumluluklar bekçileri de güç durumda bırakacaktır.

Bu minvalde DEVA Partisi olarak, teklifin Genel Kurul’da ayrıntılı olarak tartışılması, bekçilere tanınan önleyici ve adli yetkilerin kapsamlarının daraltılması, mevcut mevzuatlarla uyumlu hâle getirilmesi, bekçilerin alımı ve eğitimi konusundaki düzenlemelerde değişikliklere gidilmesi gerektiğini vurgulamak isteriz.